

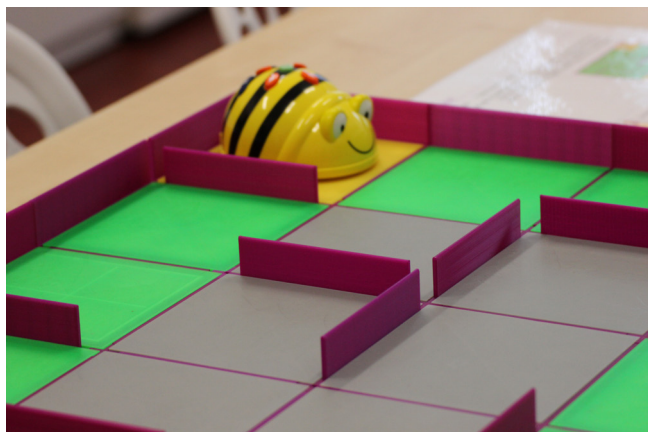

Místní Akční Plán

rozvoje vzdělávání pro Hranicko

II

Zpravodaj místní akční skupiny Hranicko k projektu MAP pro Hranicko II

Místní akční plán vzdělávání (MAP) podporuje spolupráci škol na Hranicku

MAS Hranicko je realizátorem projektu Místní akční plán (MAP) rozvoje vzdělávání pro území SO ORP Hranice II. Cílem projektu je zlepšit kvalitu vzdělávání v regionu, a to podporou spolupráce zřizovatelů, škol a ostatních aktérů ve vzdělávání, společným informováním, vzděláváním a strategickým plánováním partnerských aktivit pro řešení místních problémů a potřeb.

V letech 2016 a 2017 jsme realizovali projekt MAP I, s hlavním výstupem v podobě strategického dokumentu Místní akční plán vzdělávání (MAP) pro Hranicko, ve kterém jsme na základě dat a analýz z regionu definovali 9 cílů, 18 opatření a sestavili akční plány pro roky 2017 a 2018.

Od roku 2018 do roku 2022 realizujeme projekt MAP II, který vychází z předchozího MAPu pro Hranicko, aktualizuje ho a rozvíjí. Do projektu je zapojeno všech 35 ZŠ, MŠ a ZUŠ Hranicka. Ty se účastní značného množství vzdělávacích aktivit zaměřených na podporu a rozvoj čtenářské a matematické gramotnosti, rozvoje kompetencí v digitální oblasti, podporu polytechnického vzdělávání a kariérového poradenství a dalších kompetencí nezbytných pro kvalitní vzdělání.

Díky projektu dochází k pravidelným setkáváním ředitelů ZŠ a MŠ a jejich vzájemné spolupráci. Projekt umožňuje vznik lokálních metodických kabinetů a regionálních školních vzdělávacích plánů, vzájemné sdílení zkušeností a přípravu společných projektů, ale také například workshopy pro rodiče se zájmem o různorodé přístupy ve vzdělávání.

Mgr. Vladislava Závorská, Ph.D.
hlavní manažerka projektu MAP II

Pedagogická setkávání zaměřená na rozvoj matematické, čtenářské a digitální gramotnosti v mateřských a základ- ních školách na Hranicku

V rámci účasti v národním projektu Podpora budování kapacit pro rozvoj základních pre/gramotností v předškolním a základním vzdělávání – Podpora práce učitelů (PPUČ) spoluorganizujeme a zveme učitele základních i mateřských škol na setkávání učitelů s tématy cílenými k rozvoji matematické, čtenářské a digitální gramotnosti (tzv. základních gramotností), ale i informatického myšlení žáků a dětí, v každodenní praxi základních a mateřských škol.

Pojmy matematická, čtenářská či digitální gramotnost se dnes snad nejčastěji objevují ve všech diskuzích se školskou problematikou. Nebude tedy jistě od věci, si je ve zkratce objasnit:

Čtenářská gramotnost je soubor znalostí, dovedností a postojů využitelných při práci s texty v nejširším slova smyslu. Utváří se celoživotně. Vzdělávání otevírá možnosti pro její systematický rozvoj. Čtenářská gramotnost má dvě hlavní linie: základní a kritickou. Základní čtenářská gramotnost zahrnuje znalosti, dovednosti a postoje uplatňované při výběru textu podle potřeby a vlastní čtení s porozuměním celku nebo části textu, včetně vyhledání konkrétní informace. Kritická čtenářská gramotnost zahrnuje znalosti, dovednosti a postoje využitelné při hodnocení informací v textu s ohledem na jeho obsahovou a formální stránku (např. argumentace); posuzování textů v jejich kontextu a porovnávání s vlastní zkušeností; způsoby čtení, čtenářské strategie s ohledem na situaci, účel čtení a charakter textu, odolnost při čtení atp.

Matematická gramotnost je schopnost jedince poznat a pochopit roli, kterou hraje matematika ve světě, dělat dobře podložené úsudky a proniknout do matematiky tak, aby splňovala jeho životní potřeby jako tvořivého, zainteresovaného a přemýšlivého člověka. Matematická gramotnost je schopnost uplatnit získané vědomosti, dovednosti, návyky, postoje a hodnoty při řešení nejrozumnějších úkolů a životních situací s čistě matematickým obsahem až k takovým, ve kterých není matematický obsah zpočátku zřejmý, a je na řešiteli, aby ho v nich rozpoznal. Úroveň matematické gramotnosti se projevuje, když jsou matematické znalosti a dovednosti používány k vymezení, formulování a řešení problémů z různých oblastí a kontextů a k interpretaci jejich řešení s využitím matematiky.

Pokračování na straně 2 →

← Pokračování ze strany 1

Digitální gramotnost *pojímáme jako soubor digitálních kompetencí (vědomostí, dovedností, postojů, hodnot), které potřebuje jedinec k bezpečnému, sebejistému, kritickému a tvořivému využívání digitálních technologií při práci, při učení, ve volném čase i při svém zapojení do společenského života. Digitální kompetence chápeme jako průřezové klíčové kompetence, tj. kompetence, bez kterých není možné u žáků plnohodnotně rozvíjet další klíčové kompetence. Jejich základní charakteristikou je aplikace/využití digitálních technologií při nejružnějších činnostech, při řešení nejružnějších problémů. Z toho plyne i jejich proměnlivost v čase v závislosti na tom, jak se mění způsob a šíře využívání digitálních technologií ve společnosti a v životě člověka.*

Ale již dost bylo teorie, zpět do praxe, k aktivitám a činnostem realizovaným na skutečněných setkáních učitelů našeho regionu. Předmětem setkávání jsou konkrétní témata rozvoje gramotnosti vztažená k reálné výuce, profesnímu rozvoji učitelů mateřských a základních škol. Cílem je vzájemná podpora pro danou vzdělávací oblast, sdílení zkušeností a příkladů dobré praxe, hledání možností a způsobů spolupráce a motivace učitelů.

Naši snahou a velkým přáním je vybudovat a ukotvit různé formy spolupráce učitelů nastartované právě realizovaným setkáváním učitelů v rámci naší aktivní účasti v projektu PPUČ u nám v regionu i do budoucna, a to například i díky úzké spolupráci s činností MAP.

Poohlédneme se za těmi setkáními, které se u nás uskutečnily v uplynulém školním roce a které měly mezi účastníky velmi příznivou odezvu. Není se tomu co divit, neboť každý si na nich mohl najít pro svoji práci něco nového, zajímavého, podnětného, prospěšného. A snad každý jedinec chce poznávat, vědět, znát, potřebuje se ptát a dostávat na své otázky odpovědi. Učitelé v tomto ohledu nejsou výjimkou, ba naopak jsou snad jednou z těch skupin, kterým je toto nejbližší. To se ostatně ukázalo při všech setkáních.

Bohatý program a zvláště pak jméno lektorky, RNDr. Růženy Blažkové, CSc., přilákalo mnoho učitelů nejen z Hranic, ale i z přilehlého okolí, na setkání věnované matematické gramotnosti, které se uskutečnilo na ZŠ a MŠ Hranice, Struhlovsko v listopadu roku 2018.

Paní Růžena Blažková se ve svém programu věnovala z větší části geometrii, ukázala učitelům, jak lze vesele a smysluplně aplikovat matematiku do tříd. Kromě praktické části, ve které si učitelé zkusili vytvořit geometrické tvary pomocí skládání a stříhání papíru, ukázala mnoho pomůcek, které se hodí pro

kvalitní výuku, včetně uvedení odkazů na webové zdroje a inspirace do výuky.

Přidala i teoretický vstup na téma hodnocení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, pohovořila o problematice slovních úloh jako o něčem, čemu žáci obtížně rozumějí. V diskusi se většina zúčastněných shodla na tom, že problémy dětí při práci se slovními úlohami spočívají v jejich nechuti číst text a v tom, že textu dobře neporozumí.

Lektorka se také věnovala nepochopení matematických početních operací žáky. Obtíže ilustrovala na příkladu odčítání čísel pod sebou přes základ deset. Vysvětlovala, jak žáci v této oblasti smýšlejí, popisovala strategie a chyby žáků a odpovídala na otázky, proč nedosáhnou správného výsledku.

Všichni zúčastnění byli aktivně zapojeni do setkání, odnášeli si spoustu dobrých námětů a požadovali další takové setkání.

Druhé setkání zaměřené tentokrát na rozvíjení čtenářské gramotnosti, a to v cizích jazycích, se uskutečnilo opět na ZŠ a MŠ Struhlovsko v dubnu roku 2019. Zabývalo se pojmem čtení s porozuměním a s tím souvisejícími aktivitami. Nejprve si účastníci vymezili, co přesně čtení s porozuměním vlastně je, a shodli se na tom, že čtení a čtenářská gramotnost patří mezi nezbytné předpoklady k rozvoji všech klíčových kompetencí, zejména kompetence k učení, stejně jako k rozvoji některých složitějších čtenářských dovedností, které vyžadují již rozvinuté abstraktní myšlení.

V další části se probíraly různé techniky (např. rychlé určení hlavní myšlenky textu, vyhledání určité informace). Učitelé pracovali se zjednodušenou literaturou a v rolích žáků si vyzkoušeli, jak taková hodina může probíhat. Pod vedení paní lektorky Boženy Hojgrové společně probírali výhody použití zjednodušené literatury a také to, jak vybrat tu správnou četbu právě pro své žáky.

Další aktivity v rámci tohoto setkání vedla panilektorka Jitka Kolářová. Zaměřeny byly rovněž na posílení rozvoje čtenářských dovedností, a to prostřednictvím využívání a adaptování vhodných materiálů. Kromě učebnic, které pracují s jazykem komplexně, tak byly představeny praktické ukázky toho, jak se hodí využití časopisů a zjednodušené četby.

Seminář byl sice primárně určen vyučujícím na druhém stupni základních škol, ale prezentované principy práce s četbou lze zjednodušit a použít i na stupni prvním. Všichni účastníci byli po celou dobu aktivně zapojeni a vyzkoušeli si všechny aktivity a činnosti nejen v pro ně známé roli učitele, ale i v netradiční roli žáka.

Zájemcům o rozvoj čtenářské gramotnosti v cizích jazycích doporučujeme článek: <https://1url.cz/LMSFE>

Třetí z námi organizovaných setkání se u nás uskutečnilo také v dubnu roku 2019 a bylo zaměřeno na rozvoj digitální gramotnosti a informatického myšlení dětí a žáků. Účastníkům nabídlo možnost vyzkoušet si vybrané robotické hračky a zároveň aktivity, vedoucí k rozvoji nejen digitální, ale též matematické i čtenářské gramotnosti dětí a žáků od 5 až do 15 let. Průvodkyní setkání a workshopu byla Ing. Eva Fanfulová. Prakticky navázala na setkání, které u nás realizovala zhruba před rokem, a přivezla s sebou robotické včelky Bee-Bot, programovací hru „Scottie Go!“ a neposedné Ozoboty.

S robotickými včelkami Bee-Bot přivezla na setkání i celou řadu vypracovaných metodických listů či tematických podložek, díky kterým lze aktivity zaměřovat kromě digitálního a informatického myšlení i na rozvoj jednotlivých gramotností. K dispozici a praktickému vyzkoušení byla série úkolů od těch nelehčích (například spojení všech modrých geometrických objektů na tematické podložce), přes aktivity složitější, zaměřené například na matematiku a rozvoj matematické gramotnosti či dějovou posloupnost rozvíjející čtenářskou gramotnost (například Bee-Bot objíždí jednotlivé obrázky s částí děje ve správném pořadí) až po docela náročné navrzení a odzkoušení algoritmu pro vyhnutí se dvojice Bee-Botů v připraveném bludišti.

Jako druhé v pořadí přišla po včelce na řadu hra Scottie Go!. Účastníci na řadě různých složitých situací vymýšleli mimozemšťanovi Scottiemu cestu, jak se efektivně dostat z bodu A do bodu B. Nejvíce zaujalo to, že Scottie Go! je kombinací hry na digitálním zařízení (tabletů či mobilů) a manuální stavebnice. Žáci tak při vytváření kódu rozvíjejí informatické myšlení, ale současně také zlepšují svoji motoriku a rozvíjejí své dovednosti při práci s digitálním zařízením. Scottie Go! nejen že vyhodnocuje správnost cesty, ale oceňuje i volbu efektivnější cesty více hvězdičkami. Někteří účastníci tak záměrně volili těžší úroveň a snažili se najít neefektivnější cestu.

Posledním stanovištěm, na kterém si účastníci měli možnost vyzkoušet jednoduché programování v praxi, bylo stanoviště s Ozoboty. Nejprve se naučili, jak Ozoboty zkaližovat a poté již experimentálně ověřovali, jak Ozobot reaguje na různé barvy na předem připravené trase. Následovala tvorba trasy vlastní a opět ukázka řady pracovních listů s aktivitami kombinujícími rozvoj jak digitální, tak matematické či čtenářské gramotnosti. Účastníci si také ukázali a vyzkoušeli, jak lze Ozobota blokově naprogramovat, aby se pohyboval a dělal to, co chtějí. Ozoboty lze využít při řadě

činností, v různých předmětech a záležitích skutečně jen na invenci a kreativitu učitele, jak Ozoboty do výuky zapojí.

Na závěr si účastníci vyzkoušeli aktivitu, která současně rozvíjí digitální a čtenářskou gramotnost. Spočívá ve vytváření digitální příběhu v podobě komiksu v prostředí Storyboard.

Setkání bylo plné úžasných nápadů a ukázek toho, jak žákům výuku zatraktivnit, ale i toho, jak motivovat učitele v dané vzdělávací oblasti ke zvyšování kvality vlastní výuky a jejího plánování.

A ještě jedno setkání se na závěr loňského školního roku na naší škole uskutečnilo. K našemu velkému potěšení pozváni opět přijala paní RNDr. Růženy Blažkové, CSc. Setkání či spíše workshop, při kterém se nám všem kouřilo z hlavy, s názvem „Matematika v běžném životě – Čísla kolem nás – pochopení smyslu znalosti matematiky pro reálný život“, byl opět zaměřen zcela prakticky. Tentokrát na aplikaci matematiky na situace praktického života, na ukázkou reálných situací a seznámení s činnostmi, které mohou motivovat a aktivizovat žáky a pomáhají jim pochopit smysl znalosti matematiky pro každodenní reálný život. A samozřejmě nechyběly zajímavosti.

Víte, například, že každé rodné číslo je dělitelné číslem 11? Znáte znak dělitelnosti číslem 11? Číslo je dělitelné 11, právě když součet číslic na lichých a sudých místech je stejný, nebo se liší o násobek čísla 11. No a teď si to tedy zkuste na svém rodném čísle. Souhlasí?

Chcete si zahrát na kouzelníka a určit někomu jeho datum narození? Není nic jednoduššího. Řekněte mu, aby číslo, které udává den jeho narození vynásobil dvaceti, přičetl 3, vynásobil pěti. Dále přičetl číslo měsíce, ve kterém se narodil, výsledek vynásobil dvaceti, přičetl 3 a vynásobil pěti. A na závěr ještě přičetl poslední dvojčíslí roku, ve kterém se narodil. Pak ať Vám již řekne jen výsledek, který mu vyšel, a Vy mu sdělíte, pokud ovšem správně počítal, datum jeho narození. Stačí od výsledku odečíst číslo 1515.

Děkuji všem kolegyním a kolegům, kteří si našli čas a některého ze setkání se zúčastnili. I na základě jejich ohlasů ihned po setkáních věřím, že se jim líbila a byla pro ně inspirací a motivací do další práce. Děkuji také všem kolegyním a kolegům, kteří se zasloužili o organizaci a zdárný průběh setkání, a bez kterých by se tato setkání nemohla nikdy uskutečnit. Těším se na setkání další, ať už budou na téma jakékoliv. Vždyť právě to, že se dokážeme společně sejit, bude tím nejlepším signálem, že se dokážeme v regionu spojit a začít spolupracovat.

Mgr. Radomír Macháň
ZŠ a MŠ Hranice, Struhlovsko
a projekt PPUČ a MAP II

Na konci minulého školního roku proběhly dvě minikonference pedagogů MŠ a ZŠ k potřebám škol v regionu

V květnu 2019 proběhly dvě minikonference zaměřené na potřeby škol v regionu, první se zástupci mateřských škol, druhá se zástupci škol základních. Na setkání pedagogové z jednotlivých škol v regionu diskutovali a sdíleli svoje zkušenosti z oblasti matematické a čtenářské gramotnosti a dalších oblastí týkajících se rozvoje potenciálu žáků, ale také obecně potřeb nezbytných pro rozvoj škol v regionu.

Zástupci mateřských škol se na setkání shodli, že pro co nejlepší rozvoj vzdělávání v regionu je potřeba personální podpora (chůva, asistent pedagoga, spolehlivý personál), dostatečné finanční ohodnocení pedagogů, ale také je nezbytné zajistit ve společnosti větší respekt k učitelskému povolání, a tedy i vhodnou komunikaci mezi učitelem, žákem a rodičem. Důležité jsou také fungující a rychlá spolupráce s institucemi a vhodné financování.

Pedagogové z MŠ společně diskutovali úspěchy z regionálního vzdělávání týkající se rozvoje jednotlivých gramotností mezi dětmi. Velmi se jim daří v oblasti čtenářské gramotnosti spolupráce s kvalitními lektory, zapojení rodinných příslušníků (návštěvy rodičů a prarodičů) do procesu vzdělávání, pravidelná čtení a besedy se spisovateli, dále také spolupráce se základními školami a odborníky v regionu. K rozvoji čtenářské gramotnosti velmi pomáhají například i tvůrčí koutky s výrobou vlastních knih, herbářů nebo také dramatizace, víkendové deníky, návštěvy knihovny, knihkupectví nebo vzájemné půjčování knih. Pro rozvoj matematické gramotnosti se ukazují jako významná výroba vlastních pomůcek. Projekty a projektové dny nebo exkurze k odborníkům různých řemesel pedagogové MŠ vnímají jako důležitou součást i pro rozvoj dalších kompetencí (například znát životní priority, šetřit s přírodními zdroji nebo logické myšlení).

Také zástupci základních škol z regionu sdíleli svoji zkušenost a potřeby ze stejných průřezových témat, tedy z oblasti matematické a čtenářské gramotnosti a dalších oblastí týkající se rozvoje potenciálu žáků a obecně potřeb nezbytných pro rozvoj základních škol v regionu. Pedagogové se shodli

na vysoké úrovni matematické i čtenářské gramotnosti u dětí v regionu. Nadprůměrný zájem o knihy, podpora kultury a lidových tradic, environmentální vzdělávání, zapojení do přírodovědných projektů, spolupráce se zahraničím, zapojení digitální techniky do výuky, to jsou jedny z úspěchů místních základních škol. Důležité pro rozvoj kompetencí žáků je dobré klima školy, aby všechny děti zažily pocit úspěchu, aby do školy chodily rády. Tato práce se na hranických školách skvěle daří. Aby bylo pro žáky zajištěno co nejvyšší vzdělávání, aby mohli svůj potenciál co nejlépe rozvíjet, bylo by vhodné vzdělávací systém podpořit ve smyslu snížení administrativy, čímž by se získal prostor pro řízení pedagogického procesu. Pedagogům ale také chybí legislativní podpora a možnost samostatně hospodařit s finančním rozpočtem. Podobně například modernizace učeben, spolupráce s rodiči a dalšími relevantními institucemi v regionu (OSPOD, PPP, SPC, logoped) jsou nezbytným požadavkem pro co nejlepší fungování vzdělávacího systému. Podle zástupců základních škol zrušením okresních školních úřadů vznikla ve vzdělávacím systému mezera, kterou je nutné zaplnit. Pedagogové navrhuji zřízení instituce na MěÚ, která by byla pružná a byla schopna operativně řešit aktuální problémy různých charakterů. Obě minikonference proběhly jakou součástí projektu Místní akční plán (MAP) rozvoje vzdělávání pro území SO ORP Hranice II. a jsou nezbytným podkladem pro popis a analýzu potřeb škol v regionu. Jejich postupně naplňování povede ke zkvalitňování vzdělávání v regionu.

Mgr. Vladislava Závrská, Ph.D.
hlavní manažerka projektu MAP II

Děti prý nečtou

S tímto tvrzením se v posledních letech setkáváme téměř na každém kroku. Jaká je ale skutečnost na Hranicku? Čtou děti? Co čtou a kolik čtou? Obstojí vůbec kniha a čtení v konkurenci nových médií? Nebo je skutečně pravda, že dnešní děti prostě nečtou?

Faktem je, že v 90. letech minulého století došlo k velkému poklesu zájmu o knihu jak u dětí, tak i u dospělých. Příčinou byl nástup počítačů, mobilních telefonů, VHS a DVD. A začalo se více hovořit o tzv. čtenářské gramotnosti. Co to ale vlastně ona čtenářská gramotnost je? Definice tohoto pojmu se často měnila a ani ta současná nebude pravděpodobně konečná. Čtenářskou gramotnost nyní tedy chápeme jako porozumění a používání psaného textu a přemýšlení o něm. Je součástí celkové gramotnosti člověka, rozvoje jeho vědomostí.

Odborná společenost, vědoma si významu čtení pro život, naštěstí poměrně brzy zachytila trend propadu zájmu o čtenářství a přišla s řadou aktivit na jeho podporu. Snad každý zná akce Celé Česko čte dětem, Noci s Andersem či Čtème dětem 20 minut denně. I u nás, na Hranicku, jsou tyto akce velmi populární.

Knihovny navíc navázaly a rozšířily již zaběhnutou spolupráci se školami a školkami, organizují tzv. čtenářské lekce, oblibu si získalo pasování na čtenáře. Při návštěvách knihovny se dětem prezentují novinky, čte se dětem nebo děti čtou ostatním, vypráví o hrdičích knih, o jejich autorech.

Otevřené hodiny v mateřských školách

Do konce školního roku 2018/2019 měly paní ředitelky, vedoucí učitelky a učitelky MŠ možnost navštívit pět otevřených hodin v mateřských školách v regionu Hranicko. Poptávka po exkurzích do MŠ byla velká a proto se členky PS pro Předškolní vzdělávání a péči domluvily, že na začátku projek-

že tyto aktivity nesou své ovoce, dokládá níže uvedený přehled Městské knihovny Hranice.

Velmi důležité je, aby děti nebyly nuceny číst to, co je nebaví, jednoznačně preferují volný výběr titulů knížek. Jako ideální model se tedy jeví doporučení přečíst za určité období knihu dle vlastního výběru a pak o ní popovídat ostatním. Řada dětí totiž dá na doporučení svých spolužáků a kamarádů. Je to dobrá cesta, jak na základě osobní zkušenosti lze ke knize přilákat další čtenáře.

Možná teď bude někdo oponovat tím, že na internetu lze přece také číst, že existují čtečky... zajímavé je, že právě o čtečky není příliš velký zájem. Čte-

Rok	2015	2016	2017	2018*
Výpůjčky dětského oddělení	16 374	17 137	17 592	15 748
Počet čtenářských akcí pro děti	46	63	77	62

* knihovna byla na 3,5 měsíce uzavřena z důvodu rekonstrukce)

nářům chybí kontakt s knihou. Jistě, jsou výborným partnerem na cestách, protože nezabírají místo, ale drtivá většina aktivních čtenářů odpoví, že kniha je prostě kniha. Děti, které více čtou, také samozřejmě využívají internet, ten obrovský zdroj informací, ale vždy jen po krátký čas. Určitě u něj neSEDÍ hodiny denně, hrdina totiž v knize čeká.

Nejlepším příkladem pro děti jsou samozřejmě rodiče a prarodiče. Pokud vidí v jejich ruce knihy, je větší pravděpodobnost, že i ony začnou číst. Čím dříve si najdou vztah ke knize, tím lépe. Protože pokud si nevychováme čtenáře mezi dětmi, jako dospělí se čtenáři s největší pravděpodobností už nestanou.

Děti na Hranicku čtou. Dokazují to nejen statistiky knihoven veřejných a školních. A to je dobrá zpráva.

Mgr. Dagmar Pospíšilová
vedoucí pracovní skupiny pro rozvoj
čtenářské gramotnosti
Marie Jemelková
vedoucí Městské knihovny Hranice

V městské knihovně Hranice proběhla beseda o Kniháři, moderním čtenářském deníku

Jak knihy číst, abychom z nich získali co nejvíce pro svůj život, představila Vladka Závorská, autorka moderního čtenářského deníku. Beseda proběhla v Městské knihovně Hranice ve druhé polovině května 2019.

Setkání bylo tematicky zaměřeno na způsoby čtení, které vedou k lepšímu zapamatování a mají výraznou přidanou hodnotu pro život čtenáře. Autorka představila zajímavý koncept metody 4PRO, která umožňuje nejen si knihy zapamatovat, ale také osobní seberozvoj. „Jako důležité vnímám

uvědomovat si nejen to, o čem se v knize píše, ale mnohem více, jak nám kniha promlouvá do života. A to Knihář umožňuje“, přiblížila autorka hlavní myšlenku svého projektu.

Setkání iniciovala pracovní skupina pro čtenářskou gramotnost pod vedením Mgr. Dagmar Pospíšilové. Akce se konala v rámci projektu MAP rozvoje vzdělávání pro Hranicko II., jehož cílem je podpořit zkvalitňování vzdělávání v regionu.

Mgr. Hana Gaňurková
koordinátorka projektu MAP

V dětské výtvarné soutěži MASKOT zvítězil návrh „Měďa“ Zuzky Lovětínské

Zuzka Lovětínská, žákyně 8. třídy ze Základní a mateřské školy Hranice, Struhovsko zvítězila v dětské výtvarné soutěži. Soutěž vyhlásila MAS Hranicko z. s. s cílem vybrat maskota pro vzdělávací projekt MAP rozvoje vzdělávání pro Hranicko II. Do výtvarné soutěže se mohly zapojit všechny školy v regionu, a svým talentem tak přispět k atraktivní podobě vizuálu projektu.

Slavnostní výstava patnácti prací finalistů proběhla v Divadle Stará střelnice v polovině května 2019. Všichni

účastníci výstavy měli možnost hlasovat o vítězném návrhu.

Program hudebně doprovodilo vystoupení dvou souborů zobcových fléten ze Základní umělecké školy Potštát a vystoupení trubačů, studentů ze Střední lesnické školy v Hranicích pod vedením Mgr. Jany Kozubíkové.

Vítězná kresba se stane jedním z hlavních prvků vizuálu projektu.

Mgr. Vladislava Závorská, Ph.D.
hlavní manažerka projektu MAP II

Otevřená hodina v MŠ Drahotuše

Ve čtvrtek 7. března proběhla v mateřské škole v Drahotuších první ze série otevřených hodin. Paní učitelky se sešly, prohlédly si budovu MŠ a všechny třídy. Ve třídě Sluníček si prohlédly koutek živé přírody, ve kterém děti sledují vývoj brouka zlatohlávka a chovají africké šneky. Viděly práci s robotickou myší – sestavení dráhy a programování. Samotná otevřená hodina proběhla ve třídě Berušek, kde proběhlo přivítání s dětmi v komunitním kruhu, logopedická chvilka, tělovýchovná chvilka, cvičení s padákem, ukázka oblíbených pohybových her, práce s písní „Císařovna“ a relaxace se zvonkohrou.

Bc. Michaela Matějková
vedoucí učitelka

Otevřená hodina v MŠ Pramínek Teplice nad Bečvou

Dne 9. 5. 2019 proběhla v MŠ Pramínek Teplice nad Bečvou otevřená hodina pro MŠ, zaměřená na environmentální výchovu a rozvoj environmentální senzitivity u mladších dětí. V rámci ukázky paní učitelka Bc. E. Školoudíková předvedla v Lesní třídě zdravotní cvičení – jóga pro děti a řízená činnost zaměřená na říši hmyzu. Cílem zdravotních cviků bylo rozvíjení smyslového vnímání, koncentrace pozornosti a zklidnění. Děti vnímaly hudbu, která je během cvičení provázela a pomohla jim lépe se soustředit na cviky a prostředí, ve kterém jsme se ocitli. Dětem atmosféru dokreslovaly obrazy – lesa, východ a západ slunce, voda, živly, které byly promítány na plátně a pomohly spolu s hudbou k lepší obrazotvornosti a k představě přírodního prostředí. Na závěr činnosti byla provedena jógová sestava – Pozdrav slunci, kterou předváděly děti z Lesní třídy.

Řízená činnost byla věnována říši hmyzu – motýly, rozvoji matematické pregramotnosti, spolupráci ve skupině a environmentálnímu citění. V průběhu činnosti se děti seznámily s hmyzem v tématu Na louce a v trávě, konkrétněji pak s motýlím královstvím a s útrapy, které jej sužují – zásah člověka, sucho. Děti byly rozděleny do skupin podle barvy království, která jim byla přiděle-

na – orientace v prostoru, ohleduplnost vůči ostatním. Děti byly vedeny k spolupráci ve skupině, k vzájemné domluvě a komunikaci s vrstevníky. Byla upevnována představa přirozeného čísla při přenášení určitého množství vajíček do království. Závěrem činnosti děti vyjadřovaly své názory – Co škodí motýlům, jak se chovat k motýlům. Nechybělo ani poučení: Motýli začínají být v přírodě ohroženým druhem, a proto bychom se k nim měli chovat s úctou a neohrožovat je – nesahat na křídla, nechytat je na zahradě.

Při pobytu venku v prostorách přírodní zahrady školy byly dětem nabídnuty činnosti, upevňující znalosti, kterých nabyly – hledání stejných dvojic motýlů, hádání názvů motýlů a vytvářely obrazy motýlů dle vlastní fantazie – z barevných kamínků, muší, přírodnin.

Ve třídě Badatelů ředitelka školy Ivana Kmentová předvedla ukázky a metody práce s nadanými dětmi ve spolupráci s Mensou. Následovala prohlídka školy, vybavenost prostorů, pomůcek a her k rozvoji logického myšlení.

Během otevřené hodiny došlo k vzájemné výměně názorů a zkušeností zúčastněných pedagogů a zástupců MAS.

Ivana Kmentová
ředitelka MŠ Pramínek

Na návštěvě v řecké školce

Při každé dovolené v Řecku, jsem toužila navštívit místní mateřskou školu. Pokaždé se to bohužel setkalo s neúspěchem. V Řecku totiž začíná školní rok kolem 15. září a končí 15. května. Mateřské školy fungují během letních měsíců stejně jako u nás a je náhoda, když vystihnete termín, kdy je daná školka zrovna otevřená. Informace z webu o provozní době řeckých školek jsou nevyhledatelné. Část letního období je MŠ v provozu a část je uzavřena, kdy si učitelé vybírají dovolenou. Tento rok jsem ale konečně měla štěstí. Navštívila jsem řecký ostrov Kefalonia, který je největším ostrovem v Jónském moři. Počet obyvatel v roce 2001 byl vyčíslen na 36404. Při procházce po městě Argostoli, které je hlavním městem Kefalonie, jsem zaslechla povědomý dětský křik, smích a rachot odražedel. Můj manžel ihned pochopil, co mám za lubem, a já zazvonila u branky školky. Přišla mi otevřít milá mladá žena v doprovodu muže středního věku. Díky angličtině se okamžitě zrealizovala prohlídka. Ten muž, který mě vítal, byl pan ředitel a mladá žena byla paní učitelka, která mi ve školce nechala úplně volný prostor k pohybu a fotografování. Jen jednu podmínku měla, a to nefotit tváře dětí. Což bylo v některých případech velmi složité, protože děti byly úplně všude a já jsem pro ně byla středem pozornosti. Chvilí jsem si s paní učitelkou

povídala o organizaci a provozu jejich školky. Provoz MŠ mají od 7:30 do 16:00 hodin. Kapacita MŠ je pro 40 dětí, ale naplněnou ji měly na 30. Děti přijímají zpravidla od 2 do 5 let. Ale ve většině případů se věk nejmladších dětí pohybuje od 2,5 let. Děti jsou během školního roku rozděleny do tří tříd. Jedna třída je pro děti ve věku 2–3 roky, druhá pro děti od 3 do 4 let a třetí třída pro předškoláky. Počet paní učitelek v MŠ je šest. Dalšími nepedagogickými zaměstnanci je paní kuchařka a paní uklízečka. Kromě tří tříd, se v budově nachází jedna větší umývárna pro děti se šesti umývadly, čtyřmi toaletami, dvěma sprchovými kouty a věšáčky na ručníky (děti si po obědě čistí zoubky). Dále uklidová místnost, kde mají toaletu dospělí; jedna ložnice s dřevěnými postýlkami pro nejmladší děti a druhá s lehátky pro ostatní děti. Skříň na lůžkoviny nemají. Děti si nosí z domu polštářek, tenkou přikrývku a prostěradlo. Po vyspíání zůstávají lůžkoviny na lehátkách. Další místností je kuchyně, kde se připravuje strava pro děti na celý den. Velice pěkně měli vyřešenou část pro nejmenší děti. Při vstupu byla nejprve místnost s úložnými prostory, dvěma přebalovacími pulty, umývadlem a průzorem do třídy. Ve třídě byl položen koberec, po jedné straně byly nízké molitanové kostky a pod okny byly umístěny stolečky se židličkami. Prostor vyplnila ještě vyšší půlkruhová sedací část ke stolování. Ze třídy byl další vstup do malé kuchyně, kde se zvlášť připravovala strava speciálně pro nejmladší děti. Zahradu jako takovou nemají. Jelikož se školka nachází

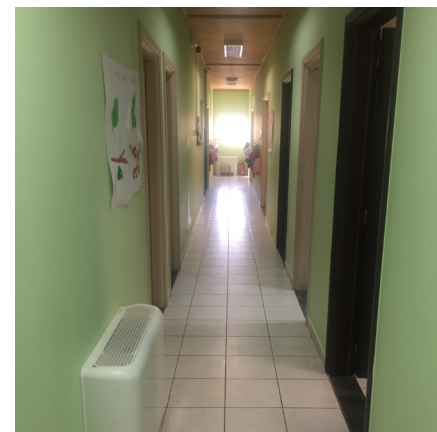
v historickém jádru, v druhé ulici od přístavu. Budovy jsou zde stavěny ve velmi těsné blízkosti u sebe a místo navíc prostě není. Takže místo zahrady mají tzv. dvorek. Prostor je zastřešený a podlaha je pokrytá pogumovanými čtverci. Nechybí ani malé pískoviště, skluzavka a spousta dalších hraček. Interiér školky zdobí samé dětské obrázky. Jako dekoraci používají paní učitelky hodně samolepek. Šatna pro děti je na konci vstupní chodby. Na malých věšáčkách mají děti pověšené batůžky. Stejně jako u nás se používají rozlišovací značky. Při odchodu z jedné třídy mě pobavila dekorace visící ze stropních světel. Byly to sněhové vločky.

V řecké státní školce jsem se cítila příjemně jako v české. Děti jsou všude stejné, a když je útulné prostředí a pohodový kolektiv s chutí do práce, je jedno, v jaké jste zemi.

V Řecku mají rodiče možnost umístit své děti do státní nebo soukromé mateřské školy. Na Kefalonii jsou soukromé školky velice oblíbené, ačkoliv se měsíční platba pohybuje od 400 do 700 €. Řecký vzdělávací systém je rozdělen na tři stupně. Předškolní a primární stupeň, dále sekundární a terciální vzdělávání. Povinná školní docházka je stanovena pro děti od 5 do 15 let.

Na závěr citát řeckého velikána Aristotela „Vzdělávání myslí bez vzdělávání srdce není žádné vzdělávání.“

Bc. Martina Polláková
vedoucí pracovní skupiny pro předškolní vzdělávání

Polínka na cestě jsou výzvou!

Škola, school, die schule, scuola... Ať už to slovo vyslovíme nebo napíšeme jakkoliv, vždy to v nás vyvolá nějakou reakci. Nebudeme si nic namlouvat, škola prostě žije s námi a v nás. Je to neustálé vzdělávání, které nás pohání a posílá na cestu našeho života. Když jsme malí, tak to ani nevímáme. Sami od sebe se učíme chodit, jíst, mluvit, pak postupně spolupracovat s okolím a hledat sami sebe a své místo ve společnosti. Pak se ale něco „pokazí“ – pro někoho jen málo a přijme nastalou situaci, pro někoho to bývá katastrofa, se kterou se vyrovnává bezmála čtvrtinu života. Tou změnou je vstup do školského vzdělávacího zařízení.

Lidstvo se neustále něčemu učí a hlavním záměrem tohoto učení je mít se dobře, žít v pohodlí. Právě proto vynalézáme pohodlnější křesla, rychlejší fára, úspornější pračky, silnější vrtačky, snadnější komunikaci, atd. Už nejezdíme ve vozech za koňmi, neposíláme si poštovní holuby, nestavíme si zemljan-ky, proč se tedy bojíme změnit přístup ke vzdělání? Proč škola taky neposkočila ve vývoji?

Nemohu říct, že na některých místech a v některých oblastech vzdělávání nenastala potřebná změna, ale změny

jsou v tomto směru lidského bytí děsivě pomalé. Kdo ale má odvahu do toho skočit, má štěstí, že osvícená pedagogická veřejnost nabírá na síle a už teď je možnost vybrat si z několika alternativ. Kvalitní pedagogy připravují pro praxi Montessori společnosti, Waldorfské společnosti. Také okolo Scio škol a společnosti EDUin jsou velice aktivní lidé.

Ano, je důležitá teoretická příprava, organizace práce, připravené prostředí, pomůcky, systém výuky, nastavení pravidel, nic méně žádné Montessori, Lesní škola, Scio škola, Waldorf, Začít spolu, Zdravá škola, Jenský plán nás nezachrání, pokud člověk – ať už mu říkáme učitel nebo průvodce – nemá pedagogiku v srdci. Je nesmírně důležité, abyste to- muto člověku rozuměli, důvěřovali a re- spektovali jeho práci. Je spousta pedago- gů, kteří neprošli žádným novátorským vzdělávacím kurzem, pracují v tradiční škole sešněrované pravidly, odměnami a tresty – tradicí a pracují skvěle a máme v jejich blízkosti pocit, že tak to má být, že ten člověk si zaslouží naši úctu a dů- věru. Jsou i takoví odbojáři, kteří si pros- tě za zavřenými dveřmi třídy dokáží po- radit i bez známek a strachu s humorem a klidem.

My na malotřídce jsme měli vše od začátku malinko jednodušší. Jsme tu jako větší rodina a učíme se jeden od dru- hého. A díky Montessori vzdělávání se změnilo daleko více, než jsme původ- ně zamýšleli. Montessori je naše prv- ní vlašťovka, ze které čerpáme hlavní myšlenky a řád vzdělávání. Správně se dívat je základ. Sledovat vývojové potře- by, přistupovat partnersky, učit celist- vě a smysluplně, znát pravidla svobody a zodpovědnosti, to jsou další velice dů- ležité priority. Nejsme jediní, když jsem četla brožurku Scio školy zjistila jsem, že v podstatě se naše cíle dost podobají.

A pokud si přečtete Rámcový vzdělá- vací plán ministerstva školství, který mimochodem zpracovávali i lidé z al- ternativních oblastí vzdělávání, zjistíte, že i v klasice jsou cíle stejné. Jen ty pro- středky k dosažení jsou někdy nepříro- zené a nevyhovující všem.

Teď už tedy jen zbývá věřit, že ve Va- šem okolí jsou pedagogové, kteří Vás svou prací a přístupem k ní osloví. Držím palce všem, kteří mají odvahu na změny a přes všechny polínka se drží své cesty a děti (žáci) je následují.

Mgr. Helena Jordánová
ředitelka ZŠ a MŠ Olšovec

Máte doma dítě, u kterého se přes všechnu Vaši snahu nedaří zlepšit prospěch nebo zmírnit negativní projevy jeho chování?

Chcete-li svému dítěti pomoci, pak se ničeho neobávejte a využijte rady speci- alistů ve speciálně poradenských zaříze- ních, jako jsou PPP (pedagogicko-psy- chologická poradna) nebo SPC (speciál- ně pedagogické centrum). Odborníci v těchto poradenských zařízeních mo- hou po vyšetření Vašeho dítěte navrh-nout vhodná podpůrná opatření, která napomáhají školám při individuálním přístupu k Vašemu dítěti.

Pedagogicko-psychologická poradna poskytuje služby pro děti v předškolním i školním věku. Pro děti v předškolním věku (zpravidla od 3 let) je to napří- klad pomoc při řešení obtíží s adapta- cí na MŠ, posouzení vývojové úrovně a konzultace vývojových zvláštností, posouzení školní zralosti nebo pomoc s rozvojem dílčích schopností a doved-

ností. Pro žáky ZŠ je to pomoc při řešení výukových obtíží a výchovných obtíží, kariérové poradenství cílené na žáky 9. ročníku, pomoc při řešení problémů v třídních kolektivech, ale také péče o mimořádně nadané žáky. V Hranicích najdete pracoviště PPP v Domě dětí a mládeže Hranice, Galašova 1746.

Na speciálně pedagogické centrum se můžete obrátit například v případě po- třeby psychologického vyšetření, speci- álně pedagogické vyšetření, zpracování odborných posudků a podkladů pro úče- ly vzdělávání, konzultace a řešení vý- ukových a výchovných obtíží, ale také pokud potřebujete pomoc s profesní orientací svého dítěte.

Na speciálně pedagogické centrum logopedické se můžete obrátit také, po- kud má vaše dítě některé z obtíží spo-

jených se slovním projevem. Například pokud výrazně zaostává v mluvě za svý- mi vrstevníky, nedokáže se domluvit, využívá náhradní způsoby komunikace (gestikulaci, mimiku), nerozumí tomu, co říkáte, zadržává se v řeči a podobně. Veškeré služby speciálně pedagogické centrum jsou bezplatné.

V Hranicích najdete kromě detašo- vaného pracoviště SPC Olomouc a SPC logopedické Olomouc v budově ZŠ a MŠ Hranice, Studentská 1095 i SPC při Sou- kromé střední odborné škole, Jaselská 832. Veškeré služby SPC jsou bezplatné.

Mgr. Jarmila Theimerová
vedoucí pracovní skupiny
pro rovné příležitosti

Setkání se známou spisovatelkou na Struhlovsku

Kdo se jednou začel do některé z knih Aleny Mornštajnové, dá mi určitě za pravdu, že se nemohl od čtení odtrhnout. Zajímavé, poutavé vyprávění o životech a vztahu žen – SLEPÁ MAPA, o mužích a jejich životních peripetiích – HOTÝLEK a hodně silné téma holokaustu – HANA, nenechá nikoho lho- stejným.

Právě HANA byla první kniha, která se mi na radu knih- kupce dostala do ruky. Na první pohled mě obal knihy neza- ujal – cukrářský věneček a kolem nějaká rukou psaná hesla. Ani paní spisovatelku jsem do té doby neznala.

Druhý důvod, proč jsem si knihu koupila byl ten, že je paní Mornštajnová z Valašského Meziříčí a děj knihy se ve Valme- zu odehrává, takže v prostředí, které dobře znám a dokážu si jednotlivá místa živě představit.

Poprvé jsem se s paní Mornštajnovou setkala na besedě v Hustopečích, kde jsem ji oslovila s prosbou, zda by nezaví- tala k nám do školy na Struhlovsko a nepobesedovala by s na-

šími žáky – s prvostupňáři o své dětské knize STRAŠIDÝLKO STRÁŠA a s žáky druhého stupně o knize HANA. Besedu se opravdu podařilo uskutečnit a já musím moc pochválit naše děti i učitele za pečlivou přípravu na setkání se spisovatelkou.

Po dvou dopoledních besedách pro děti proběhlo odpole- dne posezení nad knihami paní Mornštajnové s hranickými učiteli pod záštitou Místního Akčního Plánu rozvoje vzdělá- vání pro Hranicko II.

Po téměř dvouhodinové besedě se učitelé dozvěděli infor- mace o životě paní spisovatelky, co ji k psaní dovedlo, co ji inspiruje, jak hledá náměty pro své knihy.

Nejdelší čas vyprávění věnovala své knize HANA, kte- rá nedostala jméno jen podle své hlavní hrdinky, ale zna- mená taky *vinu, provinění*. Vyprávěla, že původně vůbec nechtěla psát o holokaustu. Téma knihy mělo být opravdu jen o tyfové epidemii ve Valmezu. Při hledání informací ale narazila na tzv. Hellerův seznam, který ji nasměroval na židovskou komunitu, která v té době ve Valmezu žila a nevrátila se z koncentračního tábora. Tyfová epidemie ani osudy meziříčských Židů nebyly nikde zpracovány, i to byl důvod proč se těmito tématům paní Mornštajnová v knize věnuje. Zprvu nemohla nikde informace sehnat, pamětníci si nic nepamatovali. Po napsání HANY má to- lik materiálu o holokaustu, že by mohla psát další knihy ©

Učitelé měli spoustu dotazů, včetně jednoho, který zají- mal opravdu každého. „Co nového paní spisovatelka chys- tá?“. Nechtěla prozradit, ale věřím, že to bude opět příběh, od kterého se nebudeme moci odtrhnout.

Mgr. Marie Hajdová
ZŠ a MŠ Hranice, Struhlovsko

Financování Místního akčního plánu rozvoje vzdělávání pro Hranicko II

Tak jako asi většina lidských činností, ani realizace místního akčního plánu pro vzdělávání, se neobejde bez určitých finančních prostředků.

V MAP II proto vznikla, vedle dalších pracovních skupin, pracovní skupina, která se zabývá problematikou financování. K hlavním úkolům této pracovní skupiny patří plánování nákladů spojených s financováním aktivit místního akčního plánu pro rozvoj vzdělávání a zejména identifikace dalších finančních zdrojů pro uskutečnění aktivit v rámci realizace projektu. Jedná se o vyhledávání a doporučení jednotlivých finančních zdrojů od různých poskytovatelů, mezi které patří

strukturální fondy Evropské unie, státní rozpočet České republiky, rozpočet Olomouckého kraje, dohodnuté financování v rámci Mikroregionu, rozpočty jednotlivých obcí, ale i jiné finanční zdroje od dalších poskytovatelů.

V současné době členové pracovní skupiny pro financování zpracovávají přehled těchto dostupných finančních zdrojů.

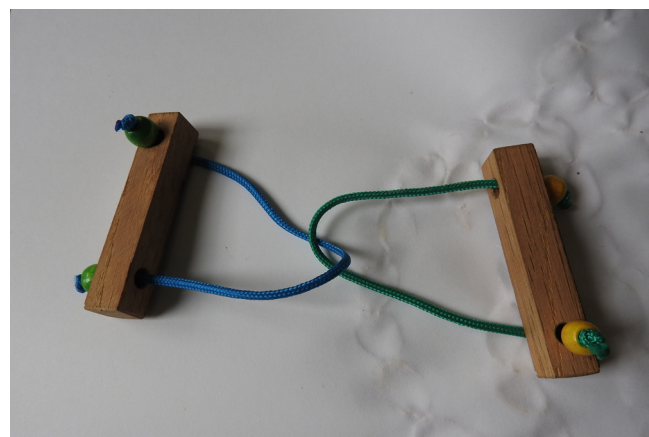
Ing. Petr Pajdla
vedoucí pracovní skupiny
pro financování

Krok správným směrem

Výchova má kořeny v rodině a škola jen dál rozvíjí znalosti a dovednosti nezbytné pro utváření osobnosti žáka se zájmem stále poznávat nové životní situace, a to tak, aby se uměl správně rozhodovat pro svou další vzdělávací a profesní dráhu. A právě systém polytechnického vzdělávání a vzdělávání směrem ke kreativitě, iniciativě a podnikavosti na všech stupních ZŠ má za úkol žáky tyto dovednosti naučit.

Ze své dlouholeté pedagoické zkušenosti vím, že na základních školách chybí předmět zaměřený na techniku, rozvoj technického myšlení, manuálních dovedností, jemné motoriky a technické tvořivosti s vazbou na nové technologie a s důrazem na kreativitu. Právě proto připravujeme pro učitele v ORP Hranice soubor přednášek, seminářů a praktických cvičení v oblasti podnikavosti a iniciativy, kariérového poradenství a polytechnického vzdělávání.

Na otevřených seminářích nabídneme a předvedeme Metodické listy jako systém vedení výuky v dílnách, zpracování jednotlivých materiálů při zhotovení žákovského výrobku s možností objednat materiál pro žákovské výrobky. Nesmíme zapomenout na badatelsky vedenou výuku s použitím moderní techniky, kde praktickou činnost doplníme teoretickou znalostí (pěstitelství, příro-

dopisu, chemie fyziky, výpočetní techniky a dalších předmětů) s následnou prezentací na stránkách třídy a školy.

Věřím, že v novém školním roce společně najdeme více času na semináře zaměřené na polytechnické vzdělávání.

Mgr. Miroslav Wildner
vedoucí pracovní skupiny podnikavost a iniciativa,
polytechnické vzdělávání, kariérové poradenství

Inkluzivní vzdělávání je závislé na spolupráci rodičů

Již od 1. 9. 2016 vstoupilo do českých škol inkluzivní vzdělání, které pro základní školy znamená, že by měly žákům s přiznaným podpůrným opatřením věnovat takovou pozornost, kterou podle odborníků zasluhují. Myšlenka je to velmi úctyhodná a v mnoha školách se inkluze daří a děti i rodiče jsou spokojeni. Existují ale i školy, které si neví s žáky s podpůrným opatřením (převážně 3.–5. stupněm podpory) rady. Jde často o žáky s výchovnými problémy nebo poruchami autistického spektra a v neposlední řadě žáky, kteří mají SPC diagnostikováno mentální postižení. Tito žáci jsou převážně do tříd běžných škol zařazováni společně s asistentem pedagoga. Asistent pedagoga ve většině případů není pedagog a pracuje s dítětem na podkladě pokynů pedagoga, který na základ-

ních školách běžného typu nebývá speciálním pedagogem. Sami si z toho vyvodíte, zda je to to nejlepší, co pro své dítě od vzdělávání požadujete. Z praxe vím, že žák zařazený do základní školy, která s ním neumí pracovat a rodiče zvažují možnost jeho přecházení do školy zřizované dle § 16 odst. 9. s nízkým počtem žáků ve třídě (6–14 žáků), upraveným vzdělávacím programem, pomalým pracovním tempem a individuálním přístupem speciálního pedagoga, mnohdy poprvé zažívá úspěch, není vyčleňován z kolektivu vrstevníků, zlepšuje svůj prospěch a posiluje své sebevědomí.

Po třech letech, kdy do českých škol jsou zařazováni žáci s vyšším stupněm podpůrného opatření, se ukazuje, že se vydalo do školství velké množství finančních prostředků

a výsledek není ani zdaleka tak skvělý, jak se nám inkluzionisté snaží vnucovat. Inkluze žáků v běžných školách bude správně fungovat jen v případě, že škola bude disponovat dostatečným množstvím speciálních pedagogů, kteří s těmito žáky umí pracovat a školních psychologů, kteří budou podporou, jak pro žáky, tak i pro pedagogy. Ze všeho nejvíce ale záleží na zákonných zástupcích žáků. Rodič, který neprojevuje o vzdělávání svého dítěte zájem a nespolupracuje se školou, přispívá velkou měrou k tomu, že inkluze bude do budoucna stále nefunkční. Bohužel rodičů, kteří se školami nespolupracují a o vzdělávání svých dětí se nezajímají, je stále mnoho.

Mgr. Jarmila Theimerová
vedoucí pracovní skupiny
pro rovné příležitosti

Vývoj vzdělávání pěstounek a učitelek mateřských škol v českých zemích

Počátky vzdělávání předškolních pedagogů zasahují do habsburské monarchie. V roce 1869 byl vydán Základní říšský školský zákon, který dal základ novodobé školské soustavě. Jeho pokračovost shledáváme zejména v zavedení jednotného státního dozoru nad školami a v modernizaci obsahu vzdělávání. Pro veřejnou předškolní výchovu představoval legislativní oporu, protože umožňoval zakládání při obecných školách. Základní říšský zákon označil mateřskou školu jako vzdělávací instituci a uznal specializaci této učitelské profese. Postupně byly otvírány kurzy při opatrovních. První kurz vzešel z iniciativy J. Weithera a byl otevřen v roce 1868 pod záštitou vídeňské opatrovnice. Kurz byl určen pomocnicím, chůvám a vychovatelkám. Pomocnice pracovala v opatrovně, úkolem chůvy bylo dohlížet na dvouleté děti a vychovatelka pečovala o starší děti v rodinách. Celková délka kurzu byla stanovena na jedenáct měsíců. Výuka byla zacílena na problematiku výchovy malých dětí. V roce 1871 byla v Linzi schválena Sekce pro pěstounky mateřských škol. Zásaditou iniciativou členů sekce došlo k uznání a uzákonění regulace mateřských škol. V roce 1872 vyda-

lo Ministerstvo kultury a vyučování ministerský výnos č. 4711, ze kterého vzešel zákonný rámec pro vzdělávání pěstounek. Profesní příprava pěstounek spadala do kompetence veřejných učitelských ústavů pro vzdělávání učitelek. Kurz trval jeden rok a specializoval se na problematiku výchovy dětí předškolního věku. Uchazečky musely splňovat několik požadavků. Hlavními požadavky byl věk stanoven na 17 let, mravní bezúhonnost, tělesná způsobilost, znalosti z nauky o náboženství, vyučovacího jazyka, zeměpisu, přírodopisu, dějepisu, počtů, nauky o tvarech a prokazatelnost hudebního sluchu a zpěvného hlasu. V roce 1881 bylo vydáno nařízení č. 5901, ze kterého vyplynulo zařazení hospitační povinnosti na mateřských školách a také posunutí věkové hranice uchazeček kurzu na 16 let. V roce 1886 byl vydán Organizační statut ústavů pro vzdělávání učitelů a učitelek. Kurzy pro pěstounky byly otevřeny při českých a německých ženských ústavech.

Snahy reformovat předškolní výchovu se projevovaly od počátku 20. Století. Program reformy byl vyhlášen v roce 1908 na pátém Sjezdu pěstounek mateřských škol. V čele reform-

ních snah stály A. Susová a I. Jarníková. Obě dámy usilovaly o odstranění školských přístupů z mateřské školy, přiblížení MŠ rodině, větší prostor pro tvořivost dětí, vyvážení činností bez preferencí zejména v intelektuální oblasti, svobodu zaměstnání a pohybu dětí a v neposlední řadě respektování individuálních možností a potřeb dítěte. V roce 1914 byl vydán nový Organizační statut. Byl koncipován učební plán – zařadil se obor psychologie a problematika péče o nemocné dítě. Vyučovacími předměty byly Nauka o výchově a teorie MŠ, Nauka o MŠ, Jazyk vyučovací a Učení věcné, Kreslení od ruky, Zpěv, Ženské ruční práce. Nově byly zavedeny také nepovinné předměty jako Výuka cizího jazyka a Hra na hudební nástroj. Pěstounky se mohly vzdělávat v Praze, Brně a Hradci Králové.

Profesní příprava učitelek českých mateřských škol probíhala také v meziválečné období, kdy došlo jen k dílčím změnám. Od roku 1937 se uchazečky musely prokazovat vysvědčením alespoň ze třetí třídy měšťanské školy a z prvního ročníku kurzu při měšťanských školách nebo ze čtvrtého ročníku střední školy. Písemná zkouška byla vykonávána z vy-

učovacího jazyka, z počtu a měřičství. Při ústní zkoušce z vyučovacího jazyka měla uchazečka přečíst úryvek z literárního díla, čtený obsah volně převyprávět, ukázkou zařadit do slovesného druhu, na závěr vykonat slovní a větný rozbor. Dále probíhala zkouška z hudebního sluchu a hlasové způsobilosti.

Neustálé snahy převedení přípravného vzdělávání učitelů na vysokoškolskou úroveň vedly ve druhé polovině 30. let k vytvoření návrhů na koncepci pedagogické fakulty. O návrhy, které představovaly značný pokrok a podnítily řadu diskuzí, se zasloužil Václav Příhoda a Otakar Chlup.

V roce 1940 byla zahájena přestavba učebních osnov a to v souvislosti s nacistickou ideologií. Mělo dojít k odstranění všeho, co by připomínalo naši minulost. Odtržením pohraničních území od Československa zaniklo více jak 50% českých státních mateřských škol. Finanční prostředky určené pro české mateřské školy byly použity pro rozvoj MŠ, které byly přepychově zařizovány s cílem zvýšit zájem ze strany českých rodičů ochotných germanizovat své děti.

Po osvobození nastalo období obnovy a budování nového školství. V červenci 1945 se konal první Celostátní sjezd učitelů, který vytyčil požadavky zřízení jednotného školství, uskutečnění vysokoškolského vzdělávání učitelů a vybudování Výzkumného ústavu pedagogického. Bohužel z důvodu složité společensko-politické situace země nebylo možné stanovené požadavky zrealizovat a došlo k odsunutí na pozdější dobu. V dubnu 1948 byl vydán nový Školský zákon, kterým byl uzákoněn státní charakter školy a jednotného školství. Poprvé v české historii tvořila součást školské ústavy mateřská škola.

Období 1945–1948 patří k největšímu rozvoji mateřských škol a to z pohledu kvantitativního a kvalitativního. Hlavním cílem byla snaha navázat na reformní pedagogiku z období předválečných let. Dosavadní příprava pedagogů na úrovni střed-

Fotografie dětí z tehdejší IV. mateřské školy v Hranicích, 1. června 1945

ního odborného vzdělávání byla často kritizována a hodnocena jako nedostatečná. Dekretem prezidenta republiky ze dne 27.10. 1945 bylo dáno, že učitelé všech stupňů a druhů škol mají být připravováni na pedagogických a jiných fakultách vysokých škol. I když studium bylo stanovené na čtyři semestry, byla tato doba zkrácena na dva semestry z důvodu potřeby většího počtu učitelů. Učitelské způsobilosti pro MŠ nabývala kandidátka na základě vykonání státní závěrečné zkoušky z pedagogiky a didaktiky MŠ. Bylo také zavedeno roční dálkové studium pro učitelky v činné službě. Vzhledem ke zvýšené potřebě učitelek MŠ byly ministerským výnosem z roku 1946 povoleny externí zkoušky za účelem získání způsobilosti učitelky MŠ. Externí zkoušku mohly vykonat uchazečky, které dovršily 18 let věku, prokázaly československou státní příslušnost, mravní bezúhonnost, tělesnou způsobilost, národní a společenskou spolehlivost. Dále bylo nutné doložit dokumenty o absolvování přípravného kurzu a nejméně deseti měsíční hospitace nebo praxe v MŠ. V celkových výsledcích nenaplnila profesní příprava učitel-

telek očekávání, neboť pedagogické fakulty nebyly schopné pokrýt požadavky zvýšené potřeby učitelek MŠ. Nedostatek učitelů měl být vyřešen zavedením pedagogických gymnázií, která měla připravit kvalifikované učitelky MŠ i učitele pro primární stupeň. Po čase se ukázalo, že skloubení dvou stupňů vzdělávání ztroskotalo na potížích s nedostatečnou koncepcí a promyšleností při jejich zavádění. V letech 1959–1976 se učitelky MŠ vzdělávaly na pedagogických školách. Studium trvalo čtyři roky. Budoucí učitelky MŠ se připravovaly formou denního, dálkového, večerního nebo externího studia. Studium bylo zakončeno maturitní zkouškou. V období 1978–1989 se budoucí učitelky MŠ vzdělávaly na Středních pedagogických školách ve specializovaném oboru Učitelství pro MŠ. V letech 1978–1984 docházelo k postupnému přechodu k novému vzdělávacímu systému. Učitelky MŠ měly možnost se vzdělávat dálkovou formou studia na Pedagogické fakultě UK v Praze a UP v Olomouci v rámci oboru Učitelství pro MŠ.

Bc. Martina Polláková
vedoucí pracovní skupiny
pro předškolní vzdělávání